

A. a ostatní proti Dánsku, rozsudek ze dne 8. 2. 1996

Stěžovatel: A. a ostatní

Žalovaný stát: Dánsko

Číslo stížnosti: 20826/92

Datum: 08.02.1996

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 1

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: přiměřená lhůta/délka řízení, spravedlivé zadostiučinění, spravedlivý proces

Významnost: 3

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

8. února 1996

VĚC A. A DALŠÍ

(Rozsudek ve věci A. a další versus Dánsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu A jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, E. Matscher, L. - E. Pettiti, A. Spielmann, J. De Meyer, I. Foighel, J. M. Morenilla, D. Gotchev, B. Repik a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 27. října 1995 a 22. ledna 1996, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 6. července 1995 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Dánskému království (č. 20826/92), předložené Komisi podle článku 25 desíti dánskými státními příslušníky (viz níže uvedený odst. 7) 27. srpna 1992.

Požadavek Komise vycházel z článku 44 a 48 a prohlášení, jímž Dánsko uznalo obligatorní pravomoc tohoto Soudu (článek 46). Předmětem uvedené žádosti bylo vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ust. 33 § 3(d) žadatel uvedl, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a stanovil advokáta, který jej bude zastupovat (ust. 30).
3. Do ustanoveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan I. Foighel, zvolený soudce dánské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 3 /b/). Dne 13.

července 1995 vylosoval předseda za přítomnosti pana V. Bergera, předsedy oddělení, dalších sedm členů, a to pány F. Matschera, L. - E. Pettitiho, A. Spielmanna, J. De Meyera, J. M. Morenilla, D. Gotcheva a B. Repika (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 4).

4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 5) prostřednictvím tajemníka Soudu konzultoval se zástupcem dánské vlády (dále jen Vláda), delegátem Komise a právním zástupcem žadatele postup soudního řízení (ust. 37 § 1 a ust. 38). Na základě toho tajemník Soudu obdržel 13. září 1995 vyjádření Vlády a 18. září 1995 vyjádření žadatele. Dne 10. října 1995 tajemník Komise informoval tajemníka Soudu o tom, že delegát si nepřál vyjádřit se písemně.
5. Ve dnech 12. a 19. října 1995 Komise předložila příslušné dokumenty a 20. října k nim Vláda a žadatel připojili další podrobnosti, které si vyžádal tajemník Soudu na základě pokynů předsedy Soudu.
6. V souladu s rozhodnutím předsedy Senátu se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 26. října 1995. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu

1. Mikaelson, velvyslanec, vedoucí právního oddělení, ministerstvo zahraničních věcí, J. Reimann, vrchní právní poradce, ministerstvo spravedlnosti, zástupci Vlády; M. Jorgensen, vedoucí oddělení, ministerstvo zdravotnictví, A. Skibsted, právní poradce, ministerstvo zahraničních věcí, poradci;

(b) za Komisi

Gaukur Jörundsson, delegát;

(c) za žadatele

1. Trier, advokát, docent práv na Kodaňské universitě, právní zástupce; K. Sindbjergová, oddělení právních informací, Durban, T. Andersen, předseda Dánské asociace hemofiliků, poradci.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Gaukura Jörundssona, Triera, Mikaelsona a Reimanna.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Události, které vedly k vyrovnávacím řízením
3. Níže uvedení žadatelé, občané Dánska, jsou buď sami oběťmi nebo příbuznými obětí viru selhání lidské imunity (HIV). Všechny oběti často dostávaly krevní transfuzi v dánských nemocnicích a byly nakaženy virem HIV v dobách uvedených níže u jednotlivých jmen.

Pan A (7. července 1985 - 25. května 1986), který žije v St. Heddinge a studuje obor zemědělství.

Pan Henning Eg (9. června 1985 - 10. února 1986), který žije v Kvaerndrupu a pracoval jako technik až do doby, kdy mu byl přiznán invalidní důchod (1991).

Pan C (1. ledna 1978 - 7. června 1985), který pracoval jako technik a po prvních příznacích AIDS, které se objevily v zimě roku 1991-1992, mu byl přiznán invalidní důchod; zemřel na AIDS 14. září 1993 a jeho manželka, paní Gitte Christensenová, podává žádost jeho jménem.

Pan D (1. ledna 1978 - 27. dubna 1985), který žije v Kodani.

Pan E (16. ledna 1980 - 21. února 1985), který žije ve Frederiksbergu a který 4. listopadu odstoupil od národního řízení, aby se účastnil projednávání tohoto případu.

Pan F (3. února 1980 - 6. března 1985) zemřel na AIDS 9. září 1992; vdova po něm - paní F - podává stížnost jeho jménem.

Pan a paní G, rodiče hemofilika (10. května 1986 - 26. března 1987), který zemřel na AIDS 9. srpna 1992.

Paní Kirsten Feldskovová, vdova po hemofilikovi (1. ledna 1978 - 12. března 1985), který od svých patnácti let pobíral invalidní důchod a který zemřel na AIDS 10. srpna 1987.

Paní Britt Lykkeskov Jacobsenová, matka hemofilika (1. ledna 1978 - 17. října 1985), který zemřel na AIDS 27. srpna 1986. Příznaky se objevily v roce 1985.

8. V roce 1982 vešlo ve známost, že AIDS se může přenášet krevní transfuzí a užíváním určitých výrobků obsahujících krev. V roce 1984 byla v Dánsku sestavena Komise pro krevní produkty (blodproduktudvalg).

V roce 1985 tato komise projednávala otázku kontroly darované krve, aby se zabránilo použití infikované krve. V březnu roku 1985 Dánská asociace hemofiliků (Den danske Bloderforening - dále jen Asociace) požadovala po ministru vnitra zavést tepelné zpracování krevních produktů a testování darované krve.

9. Dne 10. září 1985 se ministr vnitra obrátil se stejnou žádostí na Národní zdravotní radu. Výsledkem bylo zavedení povinného tepelného zpracování od 1. října 1985 a následně kontroly krve od 1. ledna 1986.

Za určitých okolností bylo ale stále možné použít neotestované krevní produkty. Dne 1. listopadu 1987 podala Národní univerzitní nemocnice Národní zdravotní radě zprávu o možnosti infekce HIV z neotestovaných krevních produktů. Dne 13. listopadu 1987 vydala Národní zdravotní rada výrobcům krevních produktů nařízení, že všechny neotestované produkty musí být okamžitě staženy.

10. Mezitím, v dubnu 1987, vydala Asociace zprávu o tom, že přibližně 90 hemofiliků bylo nakaženo virem HIV. Asociace naléhala na parlament, aby uzákonil přiznání Částky 450 000 nebo více dánských korun (DKK) obětem jako náhradu ex gratia.
11. Exekutivním příkazem (bekendtgørelse) z 2. září 1987 parlament pověřil ministra vnitra, aby hemofilikům, kteří se stali HIV pozitivními kvůli infikované krvi přijaté transfuzí, byla ex gratia vyplacena částka 100 000 DKK. Po protestech Asociace, vyjádřených v dopise z 15. října 1987 adresovaném Parlamentní zdravotní komisi (Folketingets Sundhedsudvalg), parlament 14. června 1988 sumu zvýšil na 250 000 DKK a nařídil, aby náhrady byly vypláceny také příbuzným. Konečně exekutivním příkazem z 19. listopadu 1992 byla částka zvýšena na 750 000 DKK. Náhrady v této výši byly a budou vypláceny hemofilikům nakaženým z krevních produktů a ostatním HIV pozitivním osobám, které se nakazily při transfuzi v dánských nemocnicích. Tato náhrada může být ex gratia vyplácena i dědicům osob patřících do popsané kategorie.
12. Podle výše uvedeného schématu obdržel každý z prvních pěti žadatelů a paní Feldskovová 750 000 DKK. Pan F obdržel 250 000 DKK a po jeho smrti 9. září 1992 vdova po něm, paní F, obdržela zbývajících 500 000 DKK. Syn pana a paní G obdržel 250 000 DKK. než 9. srpna 1992 zemřel. Jelikož neměl dědice (livsarvinger), zbývajících 500 000 DKK nebylo vyplaceno. Synu paní Lykkeskov Jacobsenové nebylo vyplaceno nic, protože zemřel před vydáním exekutivního příkazu z 2. září 1987 a nezanechal dědice.

13. Kromě schválení plateb ex gratia parlament žádal vládu o učinění kroků k objasnění okolností, za kterých byly neotestované krevní produkty užívány i po zavedení povinného testování od 1. ledna 1986. Výsledkem bylo zahájení soudního vyšetřování a zpráva o jeho průběhu byla vydána v květnu 1988. V červenci téhož roku ministerstvo zdravotnictví zahájilo úřední šetření týkající se sedmi úředníků, kteří byli ve zprávě kritizováni. Kromě toho bylo zahájeno trestní řízení proti výrobcí krevních produktů, který byl 29. listopadu 1988 uznán vinným za porušení zákona o léčivech a byla mu udělena pokuta ve výši 15 000 DKK.
14. Civilní řízení před Vrchním soudem
15. Dne 14. prosince 1987 Asociace podala návrh na zahájení soudního řízení u Vrchního soudu Východního Dánska (Ostre Landsret.) proti ministerstvu vnitra (později ministerstvu zdravotnictví), Národní zdravotní radě, Novo-Nordisk A/S (dále jen Společnost) a Národnímu ústavu očkovacích látek. Asociace a Společnost měly své právní zástupce, ostatní tři žalované strany byly zastupovány vládním advokátem (kammeradvokaten). Ve své žádosti Asociace prohlásila, že žalované instituce jednaly s jejími členy neospravedlnitelným a nezodpovědným způsobem, a to v době od 1. ledna 1986, kdy tito mohli být poškozeni užitím produktů, které mohly obsahovat virus AIDS. Asociace žádala Vrchní soud, aby žalovaným institucím nařídil uznat jejich povinnost společně uhradit škody způsobené těm členům Asociace, u nichž bylo zjištěno nakažení virem AIDS po užití krevních produktů dodaných společnostmi Novo-Nordisk A/S nebo Národním ústavem očkovacích látek.
16. Při prvním zasedání soudu, konaném 18. února 1988, žalovaní přednesli své námítky (svarskrift), žádající Vrchní soud, aby zamítl požadavky žaloby na základě skutečnosti, že Asociace nemůže jednat jménem svých členů. Žalovaní trvali na tom, že žaloba by měla být přijata k prošetření pouze tehdy, kdyby Asociace jednala jako zástupce (mandatar) svých členů. Jako druhou možnost žalovaní žádali Vrchní soud, aby podle skutkové podstaty případu rozhodl v jejich prospěch. Také požadovali, aby Vrchní soud případ odročil až do konečného přednesu obhajoby, který by nebyl učiněn, pokud nebude uzavřeno výše zmíněné soudní šetření (viz výše uvedený odst. 13).

Vrchní soud případ nejprve odročil na 7. dubna 1988 a poté na 5. května 1988, pokaždé až do konečného přednesu obhajoby, jelikož zpráva o výsledcích soudního šetření byla k dispozici až v květnu 1988. Při dalším zasedání soudu 15. srpna 1988 žalovaní nepředložili žádné připomínky, ale žádali Vrchní soud, aby přijal jejich samostatnou žádost o zamítnutí žaloby, kdežto Asociace požadovala, aby jí bylo dovoleno vyjádřit se v tomto bodě písemně. Vrchní soud proto odročil případ na 8. září 1988.

16. Dne 8. září 1988 Asociace žádala Vrchní soud, aby zamítl požadavek obhajoby na oddělené projednání její žádosti o zamítnutí žaloby. Asociace uvedla, že jedná jako zástupce (mandatar) svého člena, který si přeje zůstat v anonymitě, a že má také jménem všech svých členů nezávislý právní zájem na dosažení rozhodnutí Vrchního soudu o tom, jestli žalované instituce mají odpovědnost vůči členům nakaženým virem HIV po určitém datu. Případ byl odročen na 10. listopadu 1988, aby žalovaná strana mohla předložit své písemné připomínky.
17. Dne 10. listopadu 1988 žalovaní trvali na svém požadavku, že případ by měl být zamítnut, ale byli ochotni záležitost znovu zvážit v případě, že by Asociace souhlasila s tím, aby případ byl posuzován jako specifická otázka náhrady škody způsobené žalovanými některému ze členů Asociace, kterého tato zastupovala jako mandatář. Na žádost stran Vrchní soud rozhodl o konání předběžného jednání 9. února 1989 podle článku 355 zákona o správě soudů (retsplejeloven) z důvodu vyjasnění výše zmíněných skutečností (viz níže uvedený odst. 49). Avšak právní zástupce Asociace se z důvodu nemoci nemohl dostavit. Dne 2. března 1989 Vrchní soud po konzultaci se stranami odročil předběžné jednání na 18. května 1989.
18. Během předběžného jednání 18. května 1989 právní zástupce Asociace souhlasil s prodiskutováním otázky, jestli jednotliví členové Asociace mohou být identifikováni v zájmu

přednesení specifických požadavků na náhradu škod. V zájmu uskutečnění takové diskuse byl případ odročen na 28. září 1989.

Ve svém přednesu z 18. května 1989 Asociace modifikovala své požadavky v tom smyslu, že žalované instituce jsou odpovědné za své jednání již od 1. ledna 1985 místo dříve prosazovaného data 1. ledna 1986.

19. Dne 28. září 1989 Asociace požádala o osmítýdenní odklad, aby zvážila, zda čekat na výsledek trestního řízení proti Novo-Nordisk A/S. Nebylo ještě rozhodnuto, zda by jednotliví žalobci měli být identifikováni. Vrchní soud požadavku vyhověl a odložil případ na 23. listopadu 1989. Předsedající soudce, s odkazem na diskuse v průběhu předběžného jednání 18. května 1989, požádal strany o vyjasnění určitých otázek týkajících se formalit.
20. Při ústním jednání 23. listopadu 1989 Asociace prohlásila, že jedná jako zástupce (mandatar) členů, kteří byli nakaženi virem HIV po 1. lednu 1985, a že prvních šest žadatelů a syn pana a paní G se k případu připojili s přesvědčením, že jejich totožnost nebude zveřejněna.
21. Aby žalovaným bylo umožněno přednést závěrečnou řeč obhajoby, Vrchní soud odročil případ na 18. ledna 1990 a posléze na 22. března 1990.
22. Při ústním jednání 22. března 1990 se šetření případu zúčastnili další čtyři žalobci, včetně paní Feldskovové a Lykkeskov Jacobsenové (viz výše uvedený odst. 7). Řízení bylo odročeno až do konečného přednesu obhajoby, který, jak tato namítala, mohl být uskutečněn pouze poté, až se žadatelé rozhodnou, do jaké míry trvají na svých jednotlivých požadavcích.
23. Dne 17. května 1990 byl případ odročen na 21. června 1990, aby si žadatelé mohli prostudovat některé dokumenty. Dne 21. června 1990 žadatelé předložili další 21 dokumentů. Aby obhajobě bylo umožněno prostudovat tyto spisy, případ byl odročen na 23. srpna 1990 a posléze na 27. září 1990.
24. Při ústním jednání 27. září 1990 žadatelé navrhli, aby byl zajištěn lékařský posudek, a prohlásili, že jsou ochotni předložit příslušné doklady. Případ byl poté odročen na 25. října 1990, aby se žalovaní mohli k tomuto návrhu vyjádřit. Dne 25. října 1990 byl návrh přijat společností Novo-Nordisk A/S, zatímco ostatní žalovaní se nevyjádřili. Z tohoto důvodu byl případ odročen na 29. listopadu 1990.
25. Dno 29. listopadu 1990 všechny strany souhlasily se zajištěním lékařského posudku. Případ byl odročen na 21. února 1991 a posléze na 4. dubna 1991, jelikož žadatelé shromažďovali další důkazy podložené lékařským stanoviskem, a to v zájmu šesti nových, dodatečných žalobců.
26. Ve dnech 4. dubna, 16. května a 6. června 1991 Vrchní soud povolil další odročení, jelikož se strany neshodly na tom, kteří odborníci budou předvoláni a na co a jakým způsobem budou tázáni. Dne 8. srpna 1991 na předběžném jednání konaném podle článku 355 zákona o správě soudů přednesli žalobci návrhy týkající se zajištění odborného lékařského posudku a tři z žalovaných požádali o odročení, aby mohli zvážit další postup v této záležitosti. Vrchní soud případ odročil na 12. září 1991.

Dne 12. září 1991 strany oznámily Vrchnímu soudu, že se shodly na postupu při zajišťování lékařského posudku. Aby bylo stranám umožněno dohodnout se o termínech jednání s odborníky a o otázkách, které jim budou kladeny, Vrchní soud povolil další odročení z posledně zmíněného data na 19. prosince 1991, 20. února 1992, 12. března 1992 a 4. června 1992. Žalobci, ačkoliv své návrhy přednesli 5. února 1992, neobdrželi odpovědi tří z žalovaných až do 6. srpna toho roku.

Ve svých přednesech 5. února 1992 žalobci použili všech sedmi předešlých přednesů a v mnoha bodech připojili nové formulace svých požadavků a argumentů. Dva žalobci od případu odstoupili.

27. Dne 6. srpna 1992 strany oznámily Vrchnímu soudu, že se shodly na tom, kteří z odborníků mají být předvoláni, a na náplni jednání s nimi. Vrchní soud poté předvolal navrhované odborníky a odročil případ na 10. prosince 1992, do obdržení jejich vyjádření.

28. Dne 9. srpna 1992 syn pana a paní G zemřel a 9. září 1992 zemřel pan F. K poslední zmíněnému datu byl Vrchní soud informován, že žadatelé předali žádost Evropskému soudu pro lidská práva, stěžující si podle článku 6 § 1 Úmluvy na délku řízení. Dále se vyskytly jisté problémy týkající se materiálu, který měl být předán odborníkům k posouzení.

Vzhledem k výše uváděným faktům předsedající soudce nechal zaprotokolovat toto prohlášení:

„...během přípravné fáze až do této doby byl případ pokaždé odročen na základě žádosti přednesené společně právními zástupci stran....

Předsedající soudce naléhal na obhájce žalovaných, aby Vrchnímu soudu a právnímu zástupci žalobců k 1. listopadu 1992 přednesli své vyjádření k připomínkám tohoto zástupce z 9. září 1992.

Předsedající soudce dodal, že jakékoliv další důkazy určené k předložení odborníkům by měly být nejprve předány soudu.“

29. Dne 11. listopadu 1992 na žádost ministerstva zdravotnictví vládní advokát předvolal právního zástupce žalobců na schůzku za účelem zvážení možností urychlení řízení. Žalovaní na toto namítli, že ačkoli podle jejich názoru bylo účelem soudní pře nahrazení škod, žadatelé v tomto smyslu zatím nepřednesli přesně stanovený požadavek. Žadatelé prohlásili, že účelem jejich jednání nebylo pouze zajištění náhrady škod, ale také zjištění, kdo byl odpovědný za údajné nesprávné jednání.

30. Jelikož v době plánovaného dalšího jednání, 10. prosince 1992, odborný posudek ještě nebyl k dispozici, Vrchní soud případ se souhlasem stran odročil.

31. Dne 10. prosince 1992 žadatelé podali na ministerstvu spravedlnosti žádost o bezplatnou právní poradou v rozsahu jejich žaloby o náhradu škody (když se jim dříve dostalo takové porady v záležitosti žaloby o přiznání odpovědnosti). Ministerstvo tuto bezplatnou právní poradou přiznalo osmi z žadatelů 11. června 1993.

32. Reagující na předložený odborný posudek ze 17. prosince 1992, strany zahájily diskusi o doplňujících otázkách pro odborníky. Z ústního jednání 11. února 1993 byl případ odročen na 18. března 1993, aby se strany mohly k projednávání záležitosti vyjádřit.

Dne 18. března 1993 se strany stále ještě neshodly. Na základě protokolu jednání, konaného v tento den, právní zástupce ministerstva zdravotnictví, Národní zdravotní rady a Národního ústavu očkovacích látek poznamenal, že ministr zdravotnictví si přeje co nejvíce urychlit průběh případu. Předsedající soudce opakoval své prohlášení z 13. října 1992 (viz výše uvedený odst. 28), zvláště pak, že každé odročení případu bylo učiněno po společné žádosti právních zástupců obou stran. Dále upozornil, že v civilních řízeních je starost o průběh případu především odpovědností stran. Případ byl odročen na 1. dubna 1993, do doby, až se strany shodnou na doplňujících otázkách pro odborníky. Strany souhlasily s tím, že není nutné konat předběžné řízení podle článku 355 zákona o správě soudů.

33. Dne 1. dubna 1993 strany seznámily Vrchní soud s doplňujícími otázkami pro odborníky. Až do vyjádření odborníků byla řízení odročena na 13. května 1993 a posléze na 17. června 1993.

34. Při ústním jednání 17. června 1993 žadatelé předložili předběžný požadavek úhrady škod ve výši 1 000 000 DKK pro prvních šest žadatelů a syna pana a paní G. Požadovali také 750 000 DKK pro paní Feldskovovou, ale nestanovili předběžný požadavek pro paní Lykkeskov Jacobsenovou, jelikož příslušná legislativa nestanoví úpravu pro rodiče požadující kompenzaci ztráty dítěte mladšího osmnácti let.

Jelikož dodatkový odborný posudek ještě nebyl k dispozici, případ byl odročen na 2. září 1993 a posléze na 4. listopadu 1993. Části I a II byly postupně prezentovány 9. září a 22. října 1993.

35. Dne 14. září 1993 zemřel pan C.
36. Při ústním jednání 4. listopadu přednesli čtyři první žadatelé, paní F, pan a paní G a paní Feldskovová, přesné požadavky na náhradu ve výši do 1 090 000 DKK za pracovní neschopnost, ztrátu živitele a náklady na pohřeb. Paní Lykkeskov Jacobsenová náhradu nepožadovala a pan E prohlásil, že od případu odstupuje.

Při dalších jednáních, konaných 16. prosince 1993 a 13. ledna 1994, byly v souvislosti se škodami uvedeny doplňující důkazy. Žalovaní navrhli, že by se k požadavkům žadatelů měla vyjádřit Komise pro pracovní úrazy (Arbejdsskadestyrelsen), ale souhlasili s tím, že na realizaci tohoto návrhu nebudou trvat.

37. Dne 3. března 1994, na předběžném jednání konaném podle článku 355 zákona o správě soudů (viz níže uvedený odst. 49), Vrchní soud po konzultaci se stranami stanovil datum soudního přelíčení mezi 24. října a 22. listopadu 1994. Na žádost žadatelů byl případ odročen a stanoven termín od 28. listopadu 1994 do 17. ledna 1995.
38. Soudní přelíčení proběhlo ve stanoveném termínu. Žadatelé upustili od požadavků na Národní ústav očkovacích látek. Pan Eg, paní Christensenová, pan D, vdova po panu F a paní Lykkeskov Jacobsenová ustoupili od všech požadavků na společnost Novo-Nordisk A/S. I přes tyto změny žadatelé, kromě pana E, který od případu odstoupil, trvali na tom, že žalovaní jednali nedbale a nesou proto vinu na nakažení virem HIV. Zbývající žadatelé, kromě paní Lykkeskov Jacobsenové, trvali na svých požadavcích na náhradu škod, jejichž výše se pohybovala od 24 630,24 do 1 090 000 DKK.
39. Rozsudkem ze 14. února 1995 Vrchní soud zamítl všechny zbývající požadavky na společnost Novo-Nordisk A/S a shledal, že ministerstvo zdravotnictví a Národní zdravotní rada jednaly po určitou dobu nedbale. V této době byl ovšem postižen pouze syn pana a paní G. Vrchní soud uznal za spravedlivé mu přiznat 18 718,24 DKK plus úrok počítaný od 17. června 1993, kdy byl požadavek na náhradu poprvé přednesen (viz výše uvedený odst. 34). Všechny ostatní požadavky na náhradu byly zamítnuty.
40. Politická opatření učiněná po vynesení rozsudku Vrchního soudu
41. Dne 22. února 1995 v reakci na diskusi o následcích rozsudku Vrchního soudu, která proběhla v parlamentu, ministr zdravotnictví vydal tiskové prohlášení, téhož dne doručené Asociaci, v němž uvedl, že „strany parlamentu i vláda“ cítí s hemofiliky infikovanými virem HIV a litují tragické skutečnosti, že od konce 70. let bylo nakaženo 89 hemofiliků prostřednictvím lékařských preparátů dříve, než si společnost uvědomila nebezpečí nákazy virem HIV a vyvinula opatření pro prevenci proti této naze. Parlament a vláda uznávají a litují, že po nedávných zjištěních se opatření učiněná v letech 1985 a 1986 jeví jako nedostatečná.

Na druhé straně respektují rozsudek Vrchního soudu, který podpořil názor příslušných institucí, že nejednaly nezodpovědně ve smyslu nevyžadování tepelného zpracování krve až do 1. října 1985 a testování všech dárců krve až do 1. ledna 1986.

Parlament a vláda každopádně dospěly k názoru, že je jejich morální povinností ukázat značnou flexibilitu v zájmu nalezení politicky přijatelného řešení. Odškodné, které již bylo přiznáno (viz výše uvedený odst. 11), bylo jasným příkladem sympatií, které parlament vůči hemofilikům infikovaným virem HIV chová. Vláda a parlament dále souhlasily, aby byl co nejdříve založen fond ve výši 20 000 000 DKK, který by byl spravován Asociací. Měl sloužit k lepšímu zajištění specifických individuálních potřeb hemofiliků v době současné i budoucí. Dále měla vláda co nejdříve zavést - vydáním speciálních zákonů - schéma zdravotního pojištění, které by širěji pokrývalo náklady na léky a zajišťovalo snazší dosažitelnost náhrady, než jak ji určuje zákon o odpovědnosti za zboží.

Konečně měla vláda Asociaci nabídnout zastoupení v Komisi pro analýzu krevních produktů při Národní zdravotní radě, jejímž úkolem je navrhnout opatření zajišťující co nejlepší používání

dárčovské krve a soběstačnost v jejím opatrování.

Fond, založený jako výsledek výše uvedeného, rozhodl dodatečně uvolnit částku 90 000 DKK pro hemofiliky, kteří byli nakaženi při krevních transfuzích.

41. Ve svém tiskovém prohlášení z 15. března 1995 Asociace oznámila, že podle jejího názoru bylo ministrovo prohlášení dostatečným důvodem k ukončení případu. Po dlouhou dobu se Asociace snažila najít rychlé a spravedlivé řešení případu, přičemž na mysli neměla pouze lidské rozhodování, ale také omezené prostředky Asociace. Nicméně shledala, že by bývalo vhodnější, kdyby zmíněné prohlášení obsahovalo otevřenější uznání faktu, že se skutečností rizika nákazy virem HIV u hemofiliků nebylo v letech 1982 - 1986 nakládáno adekvátním způsobem. Dále by bývalo vhodnější, kdyby prohlášení širěji reagovalo na rozsudek vyneseny Vrchním soudem včetně faktu, že v jednom z případů byla zmiňována odpovědnost státu.

Asociace dále prohlásila, že ji mrzí fakt, že se nejméně tři z osmi žalobců rozhodli odvolat se proti rozsudku Vrchního soudu k Nejvyššímu soudu. Ačkoliv respektovala jejich rozhodnutí, odmítla dále jednat jako jejich zástupce.

Asociace ovšem také upozornila, že, jelikož nedošlo k žádnému zadostiučinění z hlediska nepřiměřené délky soudních řízení - více než sedm let, shledává, že došlo k porušení lidských práv hemofiliků, a tudíž bude trvat na podání žádosti k Evropské komisi pro lidská práva.

1. Odvolání k Nejvyššímu soudu

2. Dne 10. dubna 1995 se pan A, pan Eg a paní Feldskovová, nikoli však ostatní žadatelé, odvolali proti rozsudku Vrchního soudu k Nejvyššímu soudu. Vyhrzovali si právo na vyžádání nového odborného posudku a na to, aby Nejvyšší soud vyslechl svědky, kteří svědčili u Vrchního soudu.
3. Dne 10. května 1995 společnost Novo-Nordisk A/S předložila své stanovisko obhajoby a 16. května 1995 předložili svá stanoviska obhajoby ostatní tři žalovaní. Žalovaní vyzvali odvolatele, aby upřesnili argumenty, na kterých založili své požadavky.
4. Dne 16. května 1995 požádal právní zástupce žalovaných Nejvyšší soud, aby byl obstarán posudek Národní komise pro pracovní úrazy, týkající se stupně neschopnosti a ztráty výdělečnosti u pana A a pana Ega. Až do vyjádření žadatelů Nejvyšší soud odročil řízení na 17. května, 7. června a 30. června.

Dne 14. června 1995 Nejvyšší soud vydal povolení kontaktovat Národní komisi pro pracovní úrazy a 16. června se právní zástupce žalovaných na Komisi obrátil se žádostí o posudek.

45. Dne 27. června 1995 pan A a paní Feldskovová položili společnosti Novo-Nordisk A/S určité otázky a na jejich návrh Nejvyšší soud případ odročil na 27. července, do vyjádření společnosti k těmto otázkám.
46. Nejvyšší soud případ znovu odročil na 22. srpna 1995, do vyjádření žadatelů ke stanoviskům obhajoby. Vyzval také žadatele, aby své názory na důkazy užití v případě formulovali co nejdříve. Dne 2. listopadu 1995 Nejvyšší soud určil termín soudního přelíčení na dobu od 16. do 23. září 1996.
47. Příslušné domácí právo
48. Civilní proces tohoto typu může být zahájen před Vrchním soudem jako soudem první instance na základě návrhu. Je považován za zahájený okamžikem, kdy návrh dojde soudu (články 224-226 zákona o správě soudů). Řízení se rozděluje na dvě stadia, přípravné a hlavní líčení.
49. Příprava případu se může uskutečnit ústní formou za účasti stran, osobní nebo prostřednictvím zástupců, na předběžných jednáních, během nichž dochází k výměně přednesů a jiných dokumentů, které jsou pak formálně předány kompetentnímu soudu (článek 351 zákona o správě soudů). Příprava může mít také písemnou formu, pak obě strany předloží své materiály

soudu, který dohlíží na to, aby si navzájem předaly kopie všech těchto materiálů (článek 352).

Účelem takových příprav je shromáždění fakt a legálních podkladů k případu, ujištění, že objasňování případu proběhne nejlepším možným způsobem, a formulování předmětu sporu.

49. Navíc, uzná-li to za vhodné, může soud strany předvolat ke zvláštnímu předběžnému jednání podle článku 355 zákona o správě soudů, a to za účelem co možná nejlépe ujasnit pozice stran vzhledem k faktům a příslušným zákonům, rozsah nesporných fakt a případnou nutnost opatření důkazů. Během takových jednání soud také může rozhodnout spory mezi stranami, týkající se přípravy případu a organizace procesu.
50. V občanském soudním řízení je úkolem stran, aby zformulovaly předmět sporu. Soud nemůže stranám přisoudit více, než ta či ona požadovaly, a může jen uvážit podání té které strany (článek 338 zákona o správě soudů).

Na druhé straně se soud podle článku 339 může kladením otázek stranám dožadovat objasnění jejich požadavků nebo podání a vyzvat je, aby vyjádřily své názory v otázkách, týkajících se fakt a příslušných zákonů, které mají podstatný vliv na případ, nebo aby uvedly důkazy. Strany mohou soudu předkládat návrhy týkající se předvolání znalců, ale soud není povinen jejich návrhům vyhovět (článek 200).

Podle článku 340 by důkazy měly být soudu předkládány při přelíčení, ale soud může rozhodnout, že budou předloženy ještě před začátkem soudního řízení. Pak musí určit časový limit jejich odevzdání.

51. V případě potřeby může soud nařídit přerušování řízení (článek 345). V praxi jsou taková opatření činěna například k tomu, aby si strany mohly připravit vyjádření k přednesům druhé strany nebo opatřit potřebné důkazy či vyjádření odborníka, dospět ke shodě formou přátelské diskuse nebo si ujasnit své pozice.

V praxi soud také zajišťuje soustavný vývoj případu. Zasahuje v situacích, kdy jedna ze stran vyjádří pochybnosti týkající se přerušování řízení nebo kdy přerušování neplní svůj účel.

52. Soud rozhoduje, kdy je příprava případu dokončena (článek 356). Jakmile je toto rozhodnutí učiněno, strany již nemohou měnit své požadavky, činit nové přednesy či předkládat nové důkazy, pokud nespĺňují určité vymezené podmínky (články 357 a 363). V praxi bude soud vždy váhat ukončit přípravné stadium, jestliže strany shledají, že určité záležitosti potřebují přesnější ujasnění.

Jakmile je příprava případu dokončena, soud stanoví datum jednání (článek 356).

53. Podle dánského práva má žalobce ve vyrovnávacích řízeních povinnost prokázat škody, chybu nebo nedbalost a odpovědnost. Toto důkazní břemeno může být přeneseno na žalovaného, jestliže je pravděpodobné, že faktické výpovědi učiněné žalobcem jsou správné.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

54. Ve své žádosti ke Komisi z 27. srpna 1992 (č. 20826/92) si žadatelé stěžovali, že pokud jde o porušení článku 6 § 1 Úmluvy, jejich případ nebyl rozhodnut během přiměřené lhůty.
55. Dne 30. listopadu 1994 Komise prohlásila žádost za přípustnou. Ve své zprávě z 24. května 1995 (článek 31) Komise vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vůči prvním osmi žadatelům (jednomyslně), ale ne vůči paní Feldskovové a Lykkeskov Jacobsenové (jednomyslně).

KONEČNÉ NÁVRHY STRAN PŘEDLOŽENÉ SOUDU

56. Při ústním jednání 26. října 1995 Vláda ve svém vyjádření vyzvala Soud, aby rozhodl, že nedošlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.
57. Při téže příležitosti žadatelé znovu opakovali Soudu svůj požadavek, obsažený v jejich vyjádření, aby tento shledal, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy, a přiznal jim náhradu podle článku 50 Úmluvy.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
2. Žadatelé tvrdili, že se stali oběťmi porušení článku 6 § 1 Úmluvy, který, pokud se této záležitosti týká, zní:

„Při rozhodování o svých občanských právech a povinnostech.... každý má právo na.... projednání v přiměřené lhůtě.... soudem...“

59. Vláda nesouhlasila s tímto názorem. Komise ji podpořila, pokud se týkalo pánů A, Ega, C, D, E, F a syna pana a paní G, ale odmítla ji, pokud se týkalo paní Feldskovové a Lykkeskov Jacobsenové (detaily o žadatelích ve výše uvedeném odst. 7).
60. Mezi těmi, kteří se dostavili před Soud, panovala všeobecná domněnka, že řízení se týkala otázek určení „občanských práv“ žadatelů a že článek 6 § 1 se k těmto řízením vztahuje. Soud nevidí důvod rozhodnout jinak. Naproti tomu žadatelé vyslovili pochybnost o tom, zda řízení proběhla v přiměřené lhůtě, jak je příslušným článkem stanoveno. Před vyšetřením tohoto problému Soud musel přesně určit, jaká doba bude brána v úvahu.
61. Doba braná v úvahu
62. Podle návrhu žadatelů doba braná v úvahu začala 14. prosince 1987, kdy Asociace podala k Vrchnímu soudu žádost, aby potvrdil, že příslušné úřady byly odpovědné vůči těm členům, kteří byli nakaženi virem HIV prostřednictvím krevních produktů (viz výše uvedený odst. 14). Žaloba ze 14. prosince 1987 byla podána v zájmu zvláštní skupiny devadesáti hemofiliků, jejímiž členy byli i žadatelé, kteří měli jasný zájem na výsledku případu. Důvod, proč Asociaci trvalo až do 23. listopadu 1989 specifikovat jednotlivé žadatele (viz výše uvedený odst. 20), tkvěl zčásti v tom, že žadatelé se obávali své identifikace spojené s procesem.

V případě syna pana a paní G příslušná doba rozhodně započala nejpozději 8. září 1988, kdy bylo jeho jméno přímo vysloveno v písemné žalobě podané toho dne (viz výše uvedený odst. 16).

62. Podle názoru Komise příslušná doba začala, když se žadatelé zúčastnili řízení, a to 23. listopadu 1989 v případě pánů A, Ega, C, D, E, F a syna pana a paní G a 22. března 1990 v případě paní Feldskovové a Lykkeskov Jacobsenové (viz výše uvedené odst. 20 a 22).
63. Vláda tvrdila, že jelikož řízení, která byla předmětem sporu, se v podstatě týkala vyrovnání, příslušná doba začala až poté, co žadatelé 17. června 1993 přednesli své první požadavky na vyrovnání (viz výše uvedený odst. 34). Jiná argumentace Vlády zněla, že příslušná doba začala 5. února 1992, kdy žalující ustoupili a změnili své žaloby (viz výše uvedený odst. 26). Jako další argument udávala, že za žádných okolností tato doba nemohla začít dříve, než se žadatelé zúčastnili řízení, protože Asociace v procesu nebyla legitimním žalobcem.

Argument žadatelů, že syn pana a paní G se řízení zúčastnil 8. září 1988, je rozhodně nepodložený, protože přednesy z toho data odkazují pouze na anonymního hemofilika a neidentifikují tuto osobu jako syna pana a paní G (viz výše uvedený odst. 16).

64. Soud shledává, že v soudních jednáních zahájených Asociací došlo k podstatným změnám, a to nejen vzhledem k návrhům a požadavkům žalobců (viz výše uvedené odst. 14, 18, 26 a 34), ale také vzhledem k jejich identitě (viz výše uvedené odst. 14-20 a 22).

Co se týče změn v argumentech a požadavcích, Soud neshledává, že tyto by mohly ospravedlnit vyloučení určitých stadií v řízeních domácího soudu z postupu, kterým Soud stanoví, zda doba jejich trvání byla přiměřená.

Oproti tomu změny týkající se identity žalujících měly významné následky. Ve své žádosti ze 14. prosince 1987 Asociace požádala Vrchní soud, aby shledal, že žalovaní byli odpovědní za uhrazení škod těm jejím členům, kteří byli nakaženi virem HIV užitím krevních produktů dodaných žalovanými (viz výše uvedený odst. 20). Nic však neschválí o tom, že uznání odpovědnosti domácími soudy by znamenalo pro všechny nakažené členy Asociace možnost žádat vyrovnání. Ovšem jak bylo vysvětleno žadateli, podle dánského práva museli v zájmu stanovení odpovědnosti prokázat, že žalovaní z nedbalosti opominuli učinit opatření, jaká by od nich byla očekávána v relevantní době (viz výše uvedený odst. 53). A tak pro každého člena Asociace otázka odpovědnosti závisela na individuálních faktorech jako například čase, v němž byl člen nakažen. Nakonec se jednání soudu zúčastnilo pouze deset z přibližně devadesáti členů infikovaných virem HIV.

Z těchto důvodů Soud shledává, že pouhý fakt, že žadatelé patřili do kategorie členů, v jejichž zájmu Asociace jednala 14. prosince 1987, není dostatečným oprávněním závěru, že byli poškozeni dlouhým trváním řízení započatých tímto datem. Soud shledává, stejně jako Komise, že žadatelé se mohli považovat za oběti až od chvíle, kdy je Asociace identifikovala jako jednotlivé žalující, v rámci výkladu údajného porušení článku 6 podle článku 25 Úmluvy. V důsledku toho doba braná v úvahu začala 23. listopadu 1989 v případě pana A, Ega, C, D, E, F a syna pana a paní G a v případě paní Feldskovové a Lykkeskov Jacobsenové až 22. března 1990.

65. Zatímco odvolání pana A, Ega a paní Feldskovové k Nejvyššímu soudu jsou dosud projednávána (viz výše uvedené odst. 42 a 46), řízení týkající se pana E byla ukončena 4. listopadu 1993, kdy od případu odstoupil (viz výše uvedený odst. 36), a ta, která se týkala ostatních žadatelů, byla uzavřena 14. února 1995, kdy Vrchní soud vynesl svůj rozsudek (viz výše uvedený odst. 39).
66. Podle toho doba braná v úvahu trvala přibližně šest let a dva měsíce v případě pana A a Ega, pět let a tři měsíce v případě paní Christensenové, pana D a F a pana a paní G, čtyři roky v případě pana E, pět let a deset měsíců v případě paní Feldskovové a čtyři roky a jedenáct měsíců v případě paní Lykkeskov Jacobsenové.
67. Přiměřenost délky řízení
68. Přiměřenost délky řízení musí být hodnocena z hlediska kritérií daných precedenčním právem Soudu, zejména pak komplikovanosti případu a postojů žadatelů a příslušných úřadů. Dále musí být zájmy jednotlivých žadatelů brány v úvahu z hlediska jednotlivých případů (viz poslední rozhodující precedens, rozsudek ve věci Karakaya v. Francie ze dne 26. srpna 1994, Série A č. 289-B, s. 43, § 30).
69. Komplikovanost případu
70. Žadatelé uznali, že případ byl v jistém smyslu komplikovaný, jelikož bylo nutné opatřit vyjádření lékařů a jiná svědectví, aby Vrchní soud mohl případ náležitě vyšetřit.
71. Podle názoru Komise případ sice přinesl složité otázky týkající se dárcovské krve, ale tyto již byly do určité míry zodpovězeny rozhodnutím Národní zdravotní rady, které zakazovalo používání neotestované krve, a zprávou o soudním šetření z května 1988 (viz výše uvedené odst. 9 a 13). Případ tudíž nebyl komplikovaný do té míry, aby to ospravedlňovalo délku řízení.
72. Podle přednesu Vlády byl tento případ obzvláště komplikovaný. Přinesl množství sporných právních otázek, například zda veřejné instituce mohly být z hlediska rychlosti požadované Asociací odpovědné za to, že v příslušné oblasti nebyla včas učiněna nutná opatření. Dále uvádí, že je rozhodující určit, co úřady v příslušném čase věděly nebo měly vědět o široké škále problémů, jako bezpečnost, účinnost a možné vedlejší účinky tepelně zpracovaných produktů, bezpečnost importovaných tepelně zpracovaných preparátů založených na testované krvi

placených i dobrovolných dárců a množství vědeckých a technologických výzkumů. Závěry Národní zdravotní rady z listopadu 1987 a výsledky soudního šetření z května 1988 soudu příliš nepomohly, protože se zabývaly především testováním a ne tepelným zpracováním krve (viz výše uvedené odst. 9 a 13).

73. I když Soud uznal, že případ přinesl jisté komplikované faktické a právní otázky, neshledává, že toto samo o sobě ospravedlňuje značnou délku řízení. Rozhodl proto prošetřit postoje stran a příslušných úřadů k těmto řízením.

74. Postoj žadatelů

75. Žadatelé uznali, že byli odpovědní za jistá zdržení řízení. Ta ovšem nebyla rozhodující v kontextu celkové délky řízení. V přípravném procesu byli jejich zástupci postaveni před obtížné rozhodnutí, zda v zájmu urychlení řízení přijmout návrhy žalovaných a předsedy Vrchního soudu nebo žádat Vrchní soud, aby projednávané sporné body rozhodl. Žadatelé akceptovali značné množství odročení vyžádaných žalovanými, a to zčásti proto, že se obávali penalizace, kdyby zaujali agresivní postoj, a zčásti, jak to sami nazvali, protože respektovali kolegiální atmosféru, která při civilních řízeních v Dánsku mezi právníky panuje. Nicméně, jak již několikrát uvedli při předběžných jednáních konaných podle článku 355 zákona o správě soudů, po celou dobu si přáli, aby řízení postupovala kupředu (viz výše uvedené odst. 17, 26 a 49). Dodávají, že kopie jejich žádosti ke Komisi ze dne 27. srpna 1992, ve které si stěžovali na délku řízení, byly předány jak žalovaným, tak předsedovi Vrchního soudu (viz výše uvedený odst. 28).

Důvodem, proč žadatelé přednesli své požadavky na náhradu škod až 17. června 1993, bylo, že jejich žádosti o bezplatnou právní poradou podané ministertvu spravedlnosti dne 10. prosince 1992 bylo vyhověno až v polovině června 1993 (viz výše uvedený odst. 31).

73. Vláda namítla, že politováníhodná zdržení případu byla v podstatě způsobena postojem zástupců žadatelů, za které nebyly odpovědné dánské úřady, ale žadatelé sami. Během řízení žadatelé ani jejich zástupci nežádali Vrchní soud, aby řízení urychlil, ani jiným způsobem neprojevíli přání v tomto smyslu. Fakt, že žadatelé pro informaci předali Vrchnímu soudu kopii své žádosti ke Komisi, se nerovná žádosti o urychlení projednávání případu Vrchním soudem. Jejich postoj v domácích řízeních budil spíše opačný dojem.

Prostřednictvím svých zástupců žadatelé buď požádali nebo dali souhlas k řadě odročení povolených Vrchním soudem. Dne 27. září 1990 se žadatelé zaručili, že předloží dokumenty, lékařská potvrzení a návrhy na otázky pro předvolané odborníky (viz výše uvedený odst. 24). Zmíněné dokumenty byly některými žadateli dodány 21. února 1991, dalšími až 16. září 1991 a návrhy na otázky předložili až 5. února 1992. Posledního data žalující změnili znění svých žalob a své požadavky na náhradu škod přednesli až 17. června 1993 (viz výše uvedený odst. 16).

Kromě toho 3. března 1994, kdy bylo s právním zástupcem žalobců konzultováno stanovení data přelíčení, tento prohlásil, že nebude dostupný pro své pracovní vytížení dříve než 16. května 1994 a že až do letních prázdnin pro něj bude obtížné dostavit se k přelíčení. Výsledkem toho bylo, že datum přelíčení bylo stanoveno až na dobu po letních prázdninách. Následně bylo dále odročeno (viz výše uvedený odst. 37) na přání předsedy Asociace, který měl jiné závazky.

74. Soud shledává, že v době, kdy žadatelé podávali svou žádost ke Komisi, domácí řízení již trvala značnou dobu. Od chvíle, kdy většina z nich vstoupila do případu, uplynuly téměř tři roky (viz výše uvedené odst. 20, 22 a 28). Ačkoliv při této příležitosti nepopíratelně sdělili Vrchnímu soudu i žalovaným, že shledávají délku řízení nepřiměřenou, toto stanovisko bylo v rozporu s jejich vlastním postojem před Vrchním soudem. Soud shledává, stejně jako Komise, že v ani jedné z fází řízení zástupci žadatelů nežádali Vrchní soud o urychlení řízení a velká část odročení byla učiněna na jejich žádost nebo s jejich souhlasem. Trvalo jim dva roky, než

souhlasili s předvoláním odborníků (viz výše uvedené odst. 22-27). Nepodali žádné uspokojivé vysvětlení, proč s přednesem svých požadavků na náhradu škod čekali až do 17. června 1993. Žadatelé byli tudíž v rozhodující míře odpovědní za zdlouhavý charakter řízení (viz, mutatis mutandis, rozsudek ve věci *Kamasinski v. Rakousko* ze dne 19. prosince 1989, Série A č. 168, s. 33, § 65, a rozsudek ve věci *Stanford v. Spojené království**) ze dne 23. února 1994, Série A č. 282-A, s. 11, § 28).

75. Postoj administrativy a soudních institucí

76. Žadatelé trvali na tom, že nepřiměřená délka řízení byla způsobena postojem administrativy a soudních institucí, a tak došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vůči všem žadatelům.

77. Vláda výše uvedená obvinění popírala trvající na tom, že všechna zpoždění byla způsobena pouze komplikovaností případu a postojem žadatelů. Namítala, že dánské občanské soudní řízení nemá vyšetřovací charakter a vývoj téměř zcela závisí na aktivitě stran (viz výše uvedený odst. 50). Přípravná fáze uvažovaného řízení proběhla bez prodlev. Žádné z odročení nebylo povoleno bez souhlasu obou stran.

Zástupce vlády také přijal několik opatření pro zajištění vývoje řízení. Opakovaně žádal žalující, aby upřesnili své požadavky a uvedli důkazy, a inicioval svolání schůzky dne 11. listopadu 1992 v zájmu urychlení řízení (viz výše uvedený odst. 29).

Kromě toho Vláda trvala na tom, že bylo nutno zabránit přehnanému urychlování řízení vzhledem k vlivu, jaký by to mělo na přípravu žadatelů, a vzhledem ke komplikovanosti a vážnosti případu.

77. Jak již bylo uvedeno. Soud shledává, že žadatelé podstatně přispěli k délce řízení. Má také na zřeteli, že projednávaná řízení neměla vyšetřovací charakter, ale byla závislá na principu, který iniciativu v zájmu vývoje řízení ukládá stranám (viz výše uvedený odst. 50). Většina uvažované doby byla strávena přípravou případu pro přelíčení (viz výše uvedené odst. 20-37.) a žalující dodali důkazy a přeformulovali své požadavky v průběhu řízení (viz výše uvedené odst. 20. 26 a 34). Soud shledává, že za těchto okolností byly příslušné úřady postaveny před obtížné rozhodování, když se snažily vyhovět různorodým zájmům žadatelů. Tyto faktory je však neodvážely od zajišťování splnění požadavků na přiměřenou dobu podle článku 6 § 1 Úmluvy (viz například rozsudek ve věci *Guincho v. Portugalsko* ze dne 10. července 1984, Série A č. 81, s. 14. § 32; rozsudek ve věci *Capuano v. Itálie* ze dne 25. června 1987, Série A č. 119, s. 11, § 25; a rozsudek ve věci *Scopelleti v. Itálie* ze dne 23. listopadu 1993, Série A č. 278, s. 9, § 25).

78. Soud sdílí názor Komise, že to, o čem šlo v soudním řízení, mělo rozhodující význam pro pana A, Ega, C, D, E, F a syna pana a paní G vzhledem k nevyléčitelné chorobě, kterou trpěli, a jejich očekávané omezené délce života, což bylo doloženo smutným faktem, že pánové C, F a syn pana a paní G zemřeli na AIDS dříve, než bylo určeno datum přelíčení. Proto, pokud se týká prvních osmi žadatelů, příslušná administrativa a soudní instituce byly zavázány článkem 6 § 1, aby jednaly s výjimečnou péčí požadovanou precedenčním právem Soudu ve sporech tohoto charakteru (viz rozsudek ve věci *X. v. Francie* ze dne 31. března 1992, Série A č. 234-C. s. 90-94, §§ 30-49; rozsudek ve věci *Vallée v. Francie**) ze dne 26. dubna 1994, Série A č. 289-A. s. 17-20, §§ 33-49; a výše uvedený rozsudek ve věci *Karakaya v. Francie*, s. 42-45. §§ 29-45).

79. Žalované instituce rozhodně také samy buď žádaly nebo souhlasily se značným počtem odročení, o které byl Vrchní soud žádán (viz výše uvedené odst. 28 a 32). Pouze jednou, na schůzce konané 11. listopadu 1992, když řízení trvala téměř tři roky, se dožadovaly jejich urychlení (viz výše uvedený odst. 29). i přes tuto žádost žalované instituce nezměnily rozhodným způsobem svůj způsob prodlužování řízení (viz výše uvedené odst. 30-37).

80. Co se týká postoje příslušných soudních institucí, Soud poznamenává, že v době, kdy prvních sedm žadatelů vstoupilo do případu, byl tento řešen před Vrchním soudem po dobu přibližně dvou let (viz výše uvedený odst. 20). Tou dobou byl Vrchní soud pravděpodobně obeznámen s

množstvím projednávaných problémů a býval by byl schopen převzít aktivitu v organizaci probíhajících řízení. Navzdory tomu Vrchní soud povolil všechna stranami požadovaná odročení a jen málokdy užil své pravomoci, aby strany vyzval k upřesnění jejich požadavků, objasnění argumentů, předložení příslušných důkazů nebo rozhodnutí o tom, který z odborníků by měl být předveden (viz výše uvedené odst. 28, 32 a 50).

Jako další musí být zaznamenáno, že ačkoliv všechny zúčastněné strany souhlasily 29. listopadu 1990, že je nezbytné opatřit vyjádření lékaře, Vrchní soud jim, aniž by se jakkoli angažoval, dovolil jednat o výběru odborníka až do 6. srpna 1992 (viz výše uvedené odst. 25-27). A tak, ačkoli Vrchní soud měl v této záležitosti pravomoc udělit příkazy, strany jejím projednáváním strávily abnormálně dlouhou dobu, téměř dva roky.

Kromě toho, když byl v březnu 1994 případ připraven. Vrchní soud určil datum přelíčení až na říjen nebo listopad 1994 (viz. výše uvedený odst. 37). Podobně Nejvyšší soud rozhodl 2. listopadu 1995, že se přelíčení bude konat v září 1996 (viz výše uvedený odst. 46).

81. Za těchto okolností, byť s ohledem na zpoždění způsobená žadateli. Soud stejně jako Komise neshledává, že příslušné instituce jednaly s výjimečnou péčí požadovanou článkem 6 § 1 Úmluvy v případech tohoto charakteru. Rozhoduje, že pan A, Eg, C a vdova po něm, pan D, E, F a vdova po něm, pan a paní G a jejich syn se stali oběťmi porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

Naproti tomu, jelikož povinnost výjimečné péče neplatila v případech paní Feldskovové a Lykkeskov Jacobsenové, Soud stejně jako Komise rozhoduje, že tyto se nestaly oběťmi porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

1. Aplikace článku 50 Úmluvy
2. Pan A, Eg, paní Christensenová (jménem pana C), pan D, E, paní F (jménem pana F), a pan a paní G (jménem jejich syna) (viz výše uvedený odst. 7) požadovali spravedlivé zadostiučinění podle článku 50 Úmluvy, který zní:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přizná v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Nemajetková újma
2. Výše uvedení žadatelé požadovali náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěli následkem nepřiměřené délky řízení. Z tohoto titulu požadovali pan A a pan Eg, jejichž žádosti jsou dosud projednávány Nejvyšším soudem, 425 000 DKK pro každého. Paní Christensenová, pan D, paní F a pan a paní G, kteří se neodvolali proti rozsudku Vrchního soudu ze 14. února 1995, požadovali 375 000 DKK pro každého. Pan E, který od případu odstoupil 4. listopadu 1993, požadoval 325 000 DKK.

S odkazem na výše uvedené rozsudky ve věcech Vallée v. Francie (s. 20, § 54) a Karakaya v. Francie (s. 46, § 50), kdy Soud nařídil francouzské vládě zaplatit 200 000 francouzských franků (FRF) náhradou za nemajetkovou újmu, žadatelé trvali na tom, že v jejich případě by částka měla být vyšší. Nejenže projednávaná lhůta byla v jejich případě delší, ale také náhrada vyplacená dánskou vládou byla menší.

84. Podle názoru Vlády by nález o porušení znamenal pro žadatele adekvátní spravedlivé zadostiučinění za veškerou nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení. Vláda vyzvala Soud, aby v případě, že rozhodne částky kterémukoliv ze žadatelů vyplatit, přihlédl ke

skutečnosti, že žadatelům byly ex gratia vyplaceny částky pohybující se mezi 250 000 až 750 000 DKK a že každému hemofilikovi byla vyplacena částka 90 000 DKK z fondu 20 milionů DKK založeného 22. února 1995.

85. Zástupce Komise sdílel stanovisko Vlády.

86. Soud shledává, že žadatelé museli utrpět nemajetkovou újmu následkem nepřiměřené délky řízení a že nález o porušení Úmluvy není v tomto smyslu dostatečným spravedlivým zadostiučiněním. Avšak Soud, rozhodující podle článku 50 Úmluvy, nemůže přehlížet fakt, že žadatelům byly dánským státem ex gratia vyplaceny obnosy (viz výše uvedené odst. 12 a 40), i když toto nebylo činěno za účelem nahradit újmy způsobené délkou řízení. Také si nemůže nevšimnout, že oproti výše uvedeným případům z Francie žadatelé v tomto případě měli nezanedbatelný podíl na délce řízení. Vzhledem k těmto okolnostem Soud, vycházející z principu equity, přiznává částku 100 000 DKK každému z žadatelů, panu A, Egovi, paní Christensenové, panu D, E, paní F a panu a paní G, jako náhradu za nemajetkovou újmu.

87. Soudní náklady a výdaje

88. Žadatelé dále požadovali úhradu nákladů a výdajů, celkem 427 653 DKK, za následující položky:

(a) 28 000 DKK za soudní náklady v domácím řízení;

(b) 399 153 DKK za soudní náklady a výdaje na řízení ve Strasbourgu včetně 24 000 DKK na cestovní výdaje spojené s přítomností u Soudu, 9 500 DKK za náklady na pobyt a místní dopravu a 1 438 DKK na dopravu a poštovní poplatky v Dánsku.

Výše uvedené soudní náklady by se měly zvýšit v případě uplatnění daně z přidané hodnoty (value added tax - VAT).

88. Vláda se k výše uvedenému nevyjádřila, kdežto zástupce Komise prohlásil, že by od výše uvedených částek měla být odečtena zákonem stanovená podpora od Rady Evropy.

89. Pokud jde o položku (a), Soud neshledává, že projednávané poplatky byly nutné pro získání odškodnění za skutečnosti, které vedly k porušení Úmluvy. Tento požadavek proto musí být zamítnut.

Pokud jde o položku (b), Soud, vycházející z principu equity, přiznává částky 200 000 DKK za poplatky a 34 938 DKK za výdaje, kteréžto se zvýší o případnou VAT a od nichž se odečte 27 964 FRF za poplatky a výdaje zákonem stanovené podpory od Rady Evropy.

1. Úrok z prodlení

2. Podle informací dostupných Soudu zákonná úroková míra aplikovaná v Dánsku ke dni přijetí tohoto rozsudku je 9,25% ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Stanoví šesti hlasy ku třem, že vůči panu A, Egovi, C a vdově po něm, panu D, E, F a vdově po něm, panu a paní G a jejich synu došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy;

2. Stanoví jednomyslně, že vůči paní Feldskovové a Lykkeskov Jacobsenové k žádnému takovému porušení nedošlo;

3. Stanoví jednomyslně

(a) že příslušný stát je povinen uhradit do 3 měsíců 100 000 (sto tisíc) DKK každému z žadatelů, panu A, Egovi, paní Christensenové, panu D, E a paní F, panu a paní G náhradou za nemajetkovou újmu a dále za soudní poplatky a výdaje 234 938 (dvě stě třicet čtyři tisíc devět set třicet osm) DKK, plus případnou DPH (VAT), minus 27 964 FRF přepočtených na DKK v kursu platném ke dni

vynesení tohoto rozsudku;

(b) že prostý úrok 9,25% ročně bude splatný od vypršení výše uvedené tříměsíční lhůty až do vyrovnání.

4. Zamítá jednomyslně zbytek požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 8. února 1996.

Herbert PETZOLD

tajemník

Rolv RYSSDAL

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit číslo IV/95, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 16757/90, str. 28

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu - přílohový sešit číslo III/95, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 22121/93, str. 39.